

X 1471. a. 21. (1-2)
RODHOLFFI SCHLICKII
EXERCITATIO

Qua

M V S I C E S
O R I G O P R I M A,
C V L T V S A N T I Q V I S S I.

M V S, D I G N I T A S M A X I M A,
& e m o l u m e n t a, q u æ t à m a n i m o q u à m
c o r p o r i h u m a n o c o n f e r t s u m m a,
b r e u i t e r a c d i l u c i d è e x -
p o n u n t u r.

Ὁ μὲν δὲ:

*Candidulo Gulen: roseo & suffusa pudore,
Dic quare in terris, M V S I C A, carpit iter?*

Apollo.

*VT REpleat Miseros Facili SOL Amine: Laudes
SOLA V Agis Miras REppetat VT que modis
Diuorum: benefacta Virum & pia munera datum,
De celo Depiciens M V S I C A in orbe Viget.*

S P I R Æ,

Typis Bernardi Albini
An. M. D. LXXXVIII.

EXERCITATIO DE

Musica.

TSI, Magnifice
Rector, Illustres
ac Generosi Do-
mini Barones, vi-
ri Reuerendi, cla-
rissimi ac pruden-
tissimi, tuque stu-
diosa iuuetus, etsi
(inquam) vereor,
ne turpe sit, mi-
nimeque deceat,

illum, cui non solum leges & statuta laudatissimæ facultatis nostræ Philosophicæ: verum etiam recepta, & summa sedulitate in inelyta hac Academia hætenus obseruata consuetudo dicendi necessitatem imponunt, timere: Tamen, si vel clarissimum & doctissimū hunc confessum intueor: vel loci huius amplitudinem, & dignitatem maximam apud animam perpendo meum: vehementer vna ex parte me perturbari, liberè atque ingenuè fateor. Doctissimæ etenim amplissimi huius cōfessus

aures ita assuefactæ sunt, vt nõ nisi elegantem & exultam audiant & desiderent orationem.

Ego verò, qui & eruditione, & exercitatione, & ingenio satis parum possum, istis omnibus, quæ dicenti maximo esse solent adiumento, destituor. Locus deinde non paruum animo meo inijcit timorem. Tulit enim & in se recepit semper eos, qui vberissima fuerunt doctrina instructi: qui excellentissimi: qui exercitatissimi: quorumque haud exigua apud omnes fuit auctoritas. Quæ omnia, eruditio, nimirum, dignitas, eloquentia & auctoritas, cū in orando plurimum possint: (teste etiam ipso omnium Oratorum principe Cicerone) quia in præsentia mihi desunt: non possum non animo meo commoueri, & quidem vehementer. Sed me vicissim altera ex parte non parum recreat & reficit vestra non tam benevolentia quàm humanitas maxima, qua non tantū summè eruditis & exercitatissimis: verū quoque ingenijs mediocribus fauere, imò etiam Tyronibus, qui in hanc modò descenderunt arenam, applaudere vsque soliti fultis. Quapropter etiam illa non timorem nunc mihi denunciat, sed summam fiduciam: neque solum vt quieto, sed etiam vt magno sum animo hortatur: neq; spem modò oratiunculæ meæ exaudiendæ, verum silentium quoque mihi pollicetur promptissimum. Reliqua verò
multi-

multitudo, quæ quidem est studiosorum, tota nostra est. Non enim ex illis quemquam esse existimo, qui non tùm illos, quibus dicendi munus hæcenus commissum fuit: tùm artes etiam vel disciplinas liberales, de quibus orationes in huiusmodi conuentibus instituuntur, animo complectatur beneuolo.

Cùm verò varia reperiantur rerum dicendarum genera: (Nam vel de optimarum artium præstantia, dignitate & laude: vel de rerum naturalium caussis & effectis: vel etiam de moribus hominum rectè iustituendis, optimeque efformandis orationes ex hoc loco haberi solent) non incommodum, aut à præsentis negotio alienum esse duxi, si de arte illa liberali, quæ tùm inter ipsas artes ingenuas, (est enim medio, atque idcirco etiam tutissimo ac dignissimo loco collocata) tùm inter reliquas res laude dignas, non postremum obtinet locum, De *MYSICA* nimirum, verba facerem, idque quantum fieri posset, breuissimè. Si enim reliquæ artes liberales necessitatis, vtilitatis & iucunditatis laudem in vita humana merentur summam, neque huic mihi in præsentia propositæ & selectæ arti quippiam horum iure detrahi posse, palàm facere conabor.

Ac licet materiæ huic amplissimæ pro dignitate tractandæ longè sim impar: Tamen

vt & suauiffimæ & pulcherrimæ artis huius præstantiam, originem, dignitatem & commoditates maximas aliquo faltem modò indicem: (explanare fi quidem omninò nõ poffum) & doctam ftudioforum adolefcentum cohortem ad artem hanc amplectendam incitem: non tantùm beneuolentia & dignitate: fed etiam fingulari, vt erga reliquas artes ingenuas omnes: ita maximè erga dulciffimã hanc artem, Musicam, amore veftro fretus, hanc cathedram conscendere aufus fui, omnino fperans, vos hoc tempore per hanc horulam, mihi de Musica declamitanti (id quod vos omnes & fingulos iam dudum facere video) aures faciles & benignas daturus effe.

Quod à Deo Opt. Max. omnis bonitatis fonte ac fcaturigine promanat, & peculiari dono hominibus offertur, nullum fanæ mentis hominem exiftere iudico, qui non id magnificiat, veneretur, laudibusque perpetuis tollendum cenfeat. Siquidem poft rerum creationem, quam ante annos 5550. perfectam hiftoriæ testantur, Deus ipfe omnia, quæ in pulcherrima hac mundi machina fenfibus noftris obuia funt, fuo ipfius teftimonio & approbatione euidenti, bona & humano generi multùm conferentia proclamauit, teftè Moyfe 1. Geneleos capite, vbi ita inquit: Viditque Deus cuncta quæ fecerat, & erant

erant valdè bona. Stultum igitur foret, immò homine indignissimum, ne dicam impium, id, quod à sapientissimo omnium rerum opifice benignè datum erat, nihili pendere, aut è rerum laudabilium numero omnino excludere.

Quid enim hoc esset aliud, quàm creatori non tribuere illud, quod maximè ei tribui par erat, nempe, Sapientiam in creatione omnium rerum, & bonitatem cum præstantia coniunctam maximam? Animi quoque sui ingratitude turpissimam haud obscure significaret is, qui diuina opera non agnosceret talia, quæ maximè naturam & proprietatem Creatoris sui referrent, atque repræsentarent, bonitatem nimirum & dignitatem eximiam.

Porrò Musicam esse illam ipsam rem clementissimo Dei munere nobis concessam, & ab eodem in vero ac sobrio vsu approbatam, planum, vti speramus, faciemus. Hoc etenim non solum sacra scriptura pluribus in locis evidentissimè demonstrat: frequentissimus item, tum in populo Israëlitico, tum tempore Apostolorum & primitiæ Ecclesiæ, vsus Musicæ artis abundè testatur: Verùm etiam ipse saniorum ethnicorum historiæ profanæ hæc in re æquè mihi suffragantur. In Genesi quidem Cap. 4. expressè affirmatur,

IUBAL filium **LAMECH** artis Musicæ
 inuentorem & auctorem omnium fuisse pri-
 mum. Id quod hæc dicto in loco verbavo-
 lunt: Iubal est pater omnis contrectantis ci-
 tharam & organum. Siue verò iam ipse Iu-
 bal per se inuenerit hanc artem, siue eandem
 à Deo edoctus fuerit, perinde est, Verifimi-
 lius tamen est, quemadmodum reliquæ artes
 omnes generi humano diuinitus sunt con-
 cessæ: Ita & hanc Iubali à **DEO** datam & cõ-
 municatam fuisse, à quo deinceps subsequẽ-
 ti temporis successu tanquam ab inuentore &
 productore primo ad reliquos peruenit ho-
 mines. Vocabulum siquidem Iubal huic rei
 non incongruum aut dissentaneum est, vt po-
 te quod & producere & riuulum aquarum de-
 notat. Quapropter Iubal rectè nominari po-
 test vel **IOBEL**, hoc est, producens siue in-
 troducens Musicam: vel etiam riuulus, qui ab
 omnis sapientiæ & bonitatis Oceano, nimi-
 rum ab ipso **DEO** defluens, suo flumine pul-
 cerrimam hanc artem in vitæ humanæ con-
 sortium inuexerit. Quòd si artis huius natu-
 ram & proprietatem aliquantulum accura-
 tiori lance ponderare volumus, plura profe-
 ctò & maiori admiratione digna reperiemus
 vestigia, quæ dum **DEVM** Musicæ artis pri-
 marium fontem arguunt, multas quoque vnâ
 secum particulas, siue scintillulas à **S. TRI-**

O R A T I O .

NITATIS bonitate & præstantia immensa desumptas nobis indagatibus offerunt, è quibus liquidissimè apparet, quo ex fonte profu- xerit ars hæc nominibus laudanda plurimis.

Ac ut vnicum saltem in medium proferamus huius rei ex eadem disciplina indicium, suffi- ciat nobis in præsentia sola illa trium vocum Musicalium *αυθυγίασ* consideratio, siue in cantu duro, siue etiam molli. Hæc pro- fecto SACROSANCTÆ TRINITATIS ope- ra & potentiam ita repræsentat, ut & maxi- mam cum iisdem cognationem habere: & ab eorundem capite prouenisse vnanimi cōsen- su omnes affirmare cogantur. Quis enim, qui modò suum apud CHRISTVM professus est nomen, Sacrosanctam & venerandam Triada: Patris, Filij & S. Sancti in vnica & simplicissima essentia diuina ignorat? Cui præterea, (nisi vel omninò ἀδεσμη ἀλογω- σι) opera eiusdem admirabilia ignota esse possunt? Ingens verò & mirandum singula- rum in vniuersa hac mundi machina rerum & creationis & conseruationis opus, à quo qua- so pender? à quo fouetur? à quo tanta pru- dentia administratur? in quo denique acquie- scit, nisi in sola ista sanctissima TRIADE, in qua tres distinctæ personæ: DEVS PATER, DEVS FILIVS & DEVS SPIRITVS SAN- CTVS, ita existunt, (modo nostris quidem

sensibus prorsus imperuestigabili: sed tamen fidei nostræ diuinis solūmodo patefactionib⁹ innitēti credibili) vt sint vnica & simplicissima essentia diuina à qua, quodcunque in amplissimo huius mundi theatro viuit, spirat & mouetur, seruetur omne: è contratio autem, sine cuius diuinæ essentiæ prouidenti administratione languescit, corrumpitur, perit & extirpatur, quicquid vel oculis, vel tactui, vel sensui vlli nostro subiectum est? Sed dicas, quomodo verò huius rei signum aut monumentum in ternario Musicalium vocum numero mihi demonstrabis?

Dicam quidem, sed rogandus mihi prius es, si non ita accuratè & exactè (id quod non nisi in summos atque excellentissimos cadit artifices.) rem ipsam attigero, animo æquissimo tamen me & audias, & tempori præsentī aliquantulum saltem condones. Sanè vt de summis musicis taceam, etiam illi, qui hanc modulationum conficiendarum disciplinam vix primis attigerunt labiis, facilè perspiciunt, S. Trinitatis vestigia & indicia, licet obscura, inde elucere. Dum enim vel cantionum: (quas duras Musici vocare solent.) vel mollium compositionem penitus animo suo perpendit aliquis, meridiano luce clarius est, vtrumque horum cantuum ex ternaria vocum Musicarum combinatione conflatum esse, hunc
quidem

quidem tali, quæ naturæ suæ competat: Illum verò ea, quæ à proprietate sua non sit aliena. Quæ trium vocum in vtroque cantionum genere legitima *συνυμία* si aufertur, mutilatur aut deperditur, totam etiam harmoniam inde conflata quamprimum turbari, euanescere, ac prorsus corruere videbis, non secus, atque omnia, quæ totius mundi complexus in se continet, perirent, atque in nihilum redigerentur, si S. Trinitatis ope & administratione destituerentur.

Argumentum igitur hoc certissimum accipias, Musicam disciplinam, diuinæ auræ particulam cælitus nobiscum communicatam: à Iubal filio Lamech (vt antea ostensum est.) omnium primo excultam ad posteros propagatam, & hinc maximum semper in populo Dei vsum habuisse, de quo in primis verba iam fieri debent. Nam quotiescunque legimus Hebræos in profectioibus suis arcam fœderis sustulisse, reperimus eosdem inter alias cantiones, frequentissimo in vsum habuisse hanc cantilenam: Exurgat D E V S, & dissipentur inimici eius. Hinc pientissimus Rex David arcam præcedens, ipse cum toto populo Israelitico subsequente magnalia Dei prædicans, non tantum viua voce, sed etiam omnis generis instrumentis Musicis, citharis nimirum, Lyris, tympanis, sistris & cymbalis

lulit: Hinc numerus certus Musicorum & leuitarum extat, quos sapientissimus Rex Salomon in templo Domini ordinauit & cōstituit: Hinc tot cantilenas in sacris literis á S. sancto per Moysen & Prophetas summa sedulitate annotatas, & ad nos propagatas, habem⁹, vt sunt: Moysis, Dauidis, Danielis, Deborahæ, Hannæ, Trium virorum in camino ardenti, Zachariæ, itémque Simeonis & Mariæ semper virginis & matris Domini nostri Iesu Christi: Hinc sanctissima Angelorum caterua præ maximo gaudio, in sacrosancto die natali Iesu Christi per densissimas cœli nubes prorumpens, vt altissima: ita & suauissima voce & modulatione DEVM Opt. Max. eiúsque bonitatem & clementiam ineffabilem pastoribus infimæ conditionis hominibus prædicauit: Hinc mos & consuetudo illa apud omnes pios patres familias in populo Dei inualuit, vt vel accumbentes mensæ, vel à conuiuio surgentes quosdam pios cantarent hymnos, & atque ita gratias agendo maxima opera Dei per manus quasi posteris suis traderent: Hinc quoque Dominus noster Iesus Christus, DEVS & homo à laudabili hoc ritu minimè discessisse visus est, quando in vltima sua cœna, post esum agni paschalis, ea nocte, qua ab hostibus suis capiendus, & cruci denique affigendus erat, vnâ cum Apostolis suis in oliuarum monte hymnum

hymnum cecinit grauissimum: Hinc quoque constanter affirmare audeo, locum fuisse Musicae in sacris conuentibus haud extremum tempore Apostolorum, id quod ex pluribus locis epistolarum Paulinarum demonstratu facilimum est. Dum enim Ephesios adhortatur Paulus, vt abiectis lasciuuis & omnis generis voluptatibus loquantur spiritualia, & quidem non tantum externa voce, sed intimo etiam corde, sic inquit:

καὶ μὴ μεθύσατε οἴνω, ἐν ᾧ ἐσιν ἄσωτία, ἀλλὰ πληροῦθε ἐν πνεύματι, λαλοῦντες ἑαυτοῖς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τοῖς κυρίω, εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ δεῦ καὶ πατρὸς. Deinde ad Colossenses huic loco non dissimilia reperiuntur, vbi praeter cantionum argumentum etiam earundem finem & scopum, vt nimirum & honore afficiatur **DEVS**, & homines de beneficiis diuinis doceantur & erudiantur, exprimit Apostolus, Idque fieri iubet cum gratia, innuens, ita canendum esse, ne interim sensus nostri à carminum modis: siue verba à sonis discrepent. Inquit autem Paulus: ὁ λόγος τοῦ κυρίου ἐνοικεῖτω ἐν ὑμῖν πλοσῶς ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς ἐν χάριτι ᾄδοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τοῖς κυρίω.

Et ad Corinthios scribens de sacra *συνάξε* dicit, Quodocunque conuenitis, quicumque psalmum habet, doctrinam habet, linguâ, &c. Hæc igitur loca è sacris monumentis deprompta planissimè ostendunt, canentibus & psallentibus locum quoque fuisse in Ecclesiis, idque ab Apostolis obseruatum fuisse diligenter.

Quod si ad primitiuam Ecclesiam nos conuertere, eandemque intueri libet, idem quoque in illa post Apostolorum tempora factitatum fuisse reperiemus. In orientali enim Ecclesia inde vsque ab initio viguisse Musicam, Plinius, vt rerum naturalium: ita etiam veterum historiarum indagator studiosissimus, testatur in Epistola quapiam ad Traianum Imperatorem ita scribens: Christiani semper consueuerunt hymnos ante lucanos Christo suo canere. Hæc autem Iohannis Euangelistæ tempore accidisse constat ex historiis, quæ Traiani tempore Iohannem vixisse referunt. Ad occidentalem autem Ecclesiam quantum attinet, licet hæc aliquantò serius canendi morem receperit: non tamen eundem omnino intercidere aut reiici voluit. Cuius rei testis locupletissimus est D. Augustinus in lib. 9. confess. quando tempore D. Ambrosij Musicam in sacros cætus introdu-
ctam

Etiam asseuerat, Neque verò, dum hæc ita ex historiis colligens in præsentia adduco, quenquam futurum esse iudico, qui me eo nomine redarguere cupiat, quasi affirmem, propterea plus modis & concentibus Musicis, quàm verbis & sententiis ipsis attribuendum esse, Næ, qui ita sentit, aut iudicat, is toto aberrat cælo. Longè etenim aliam, imò prorsus contrariam amplector sententiam, quod nimirum collatione instituta plus dandum sit verbis & sententiis, quàm sonis. Neque caret hæc sententia suis defensoribus, Imò habet, eosque grauissimos, quorum in numero etiam est D. Augustinus, qui dicto in loco affirmat, quod modi & cantus propter verba, non autem verba propter Musicum concentum inuenta fuerint. Meritò enim illa, quæ priora & antiquiora sunt, posterioribus & recens inuentis præferri solent. D. Augustinum deinde sequitur D. Hieronymus in Epistola ad Ephesios: & Gregorius Romanus in Synodo Romana, quemadmodum videre licet in Decretis dist. 92. in cap. Cantantes & in cap. In sancta Romana. Item dist. 38. in cap. Sedulo monendi. Ibi enim dicitur, eò præstantiores esse sententias verbis siue sonis, quò præstantior est animus corpore humano. Verba hæc sunt: Maximè est vtile nosse, ita esse præponendas verbis sententias, vt præ-

ponitur animus corpori. Hinc etiam extitit illud distichon:

Non vox sed votum: non chordula Musica, sed vox.

Non clamans: sed amans, canet in aure, D E I.

Sed ne longius à proposito discedere videar, ad rem ipsam redeo. Et quidem ostendi hæctenus, aut saltem ostendere conatus sum ex sacræ scripturæ, monumentis, Musicam à D E O singulari beneficio hominibus concessam: per homines tanquã media & ὄργανα ulterius excultam & propagatam: in sacris verò cætibus, & Apostolorum tempore, & statim post Apostolos in primitiua Ecclesia creberimè vsurpatam fuisse. Nunc idem restat quoque probandum ex Ethnicorum sententiis & iudiciis. Quorum, quia maxima est copia, idcirco ex illis omnibus hanc sententiæ nostræ de Musices origine confirmationem firmissimam arripio, quod nimirum & ipsæ gentes diis suis, quos quidem habuerunt innumeros, artis huius inuentionem ascribant primam. Quidam enim, vt Pausanias lib. 5. Mercurium: quidam, vt Plinius 7. lib. Amphionæ Iouis summi Deorum filium: Quidam, vt Homerus, Apollinem Musices inuentorem crediderunt. Et quidem de Apolline canit Orpheus Poëta Thracius non tam antiquissimus, quàm sapientissimus, quòd non solum Musicæ, sed etiam Medicinæ auctor sit & re-

pctor.

pertor. Dicit enim in hymnis suis, Apollinem radiis suis vitalibus & sanitatem, & vitam elargiri cunctis: morbos item depellere & ægritudines: Canoris autem & iuauissimis fidibus, hoc est, motibus, actionibus, operationibus & viribus suis omnia pulcerrimè contemperare & miscere, ita quidem, vt ὑπάτη voce scilicet graui, hyemem: νεάτη, acuta nimirum, æstatem: μέση denique, hoc est, mediis vocibus, ver & autumnum producat atque ordinet. Hinc etiam ex trium cordarum neuis, seu ex tribus his vocibus tria anni tempora Apollo non immeritò inuenisse fertur. Alij deinde aliis Musicæ inuentionem tribuunt, qui vt genus ipsi à diis duxerunt: ita quoque hanc artem ab iisdem acceptam coluerunt, vt Linus Apollinis & Vranix filius: Orpheus Apollinis & Calliopes filius: Philammon Apollinis soboles: Amphion, Arion, Pythagoras, Dionysius. Maxime autem Arcades eorumque maiores, Musices studiosissimi perhibentur. Vnanimi igitur ore omnes asserunt, originem Musicæ diis ascribendam esse, præsertim autem Ioui summo Deorum. Quæ tamen sententia Ethnicorum à nobis in eo discrepat, quòd nos oraculis Spiritus sancti edocti, vnum Deum: Ethnici autem mendaciis & figmentis diabolicis inflati, plures deos colant & venerantur. Ex vtraque igitur parte

Deo ascribitur Musices inuentio. Sed adferat forsan hoc loco quis argumentum in medium quo inferre conetur, diis satis decorè non posse ascribi illud, quod nunquam exercere ipsi visi sint. Huic verò ita occurrendum puto, quòd, licet neque Iupiter ipse, neque alij dij à Poëtis & historicis introducantur canentes, (vtpote in sola tùm aliarum artium, tùm quoque Musices contemplatione & speculatione versantes pulcherrima nec non iucundissima) nihilominus tamen ex Mnemosyne sobolem suauissimam, hoc est, Musas procreasse feratur maximus deorum Iupiter, quæ in lucem editæ perpetuò cantilenis & carminibus conficiendis fuerunt deinceps occupatæ, adèò vt & à proprio suo nomine Musicam denominarint, & vt ab omnibus hominibus in hunc vsque diem hac eadem appellatione vocentur, curauerint. Sic igitur à Ioue & Mnemosyne prognatæ sunt Musæ, & sic per Musas continuò perpetuo sub exercitio floruit Musica non secus atque per omnes paulò ante enumeratos Musarum cultores omni modo harmonico omnique concentuum musicorum genere ad ipsum actum reuocata, & cum hominibus communicata fuit semper. Atque hæc de ortu tùm Musarum tùm musices sententia à ceterarum quoque artium & disciplinarum ingenuarum primordiis non discrepat.

pat, siquidem & harum omnium seminatia & scintillulas quasi nobis primi omnium rerum opificis singulari beneficio inditas, & inde natura nobis ingenitas esse cum Platone etiam Aristoteles summus Philosophus credit. Quapropter etiam hæc riuulis non incommodè conferri posse videntur, quandoquidem ab omni sapientiæ scaturigine, Deo nimirum ipso, nobis affluunt quidem, sed nisi quis easdem sedulo in se promoueat & creberrimo vsu atque exercitatione magis magisque fluere faciat, statim cessant & instar riuulorum interclusorum exsiccantur atque exarescunt. Sed quorsum hæc de origine & inuentoribus musicæ? In hunc inquam finem omnia hæc afferuntur, vt dignitas & præstantia eiusdem non tam patefiat, quam commendetur hinc omnibus & singulis. Si enim de diuino musices ortu, in quo monstrando hactenus laborauimus, certi sumus, profectò non vituperanda, neque è rerum bonarum consortio eicienda, neque contemnenda est, cum fieri non possit, quin aliquam saltem particulam præstantiæ & bonitatis inuentoris & auctoris sui præstantissimi & sapientissimi asportet hominibus. Quod si homines munera sua, quæ aliis donauerant, contemni ac pedibus conculcari videntes meritò excandescunt, quid numen diuinum in musicæ hostes ac

persecutores tandem statuturum esse pūtemus? Si præterea munuscula ab hominibus fabricata nobisque transmissa, (quamvis ludicra, caduca, & prope nullius momenti sint) magnificimus summoque in precio habemus: cur quæso, quæ à Deo omnium maximo & sapientissimo in nos profecta sunt, ea non in primis & summis ducemus, nisi vel ipso Glaucō stupidiore vel ipso Tiresia cæciores, vel denique ipso Gryllo amentiores haberi velimus? Non audiendi quoque sunt illi, qui ut musicam hominum animis inuisam reddat, satis frigidè arguunt, quia nullū propemodum locum habeat musica apud homines, imò vndiquaque terrarum cum reliquis bonis artibus, quantumvis multis laudata & cōmendata nominibus, exulare cogatur, propterea non tam elogium, quam *δόρυ*, hoc est, vituperium rectè hanc mereri. Verum proh dolor, esse fatentur id, quod ratiocinationis huius antecedens allerit. Rem etenim manifestam, & omnibus notam quis negare audeat? At interim & hoc verum esse omnes saniores fatentur, istiusmodi scilicet contemptum & exilium non pendere ab artis huius natura & bonitate, quæ per se profectò in bonarum rerum numero non extrema est: verum in causa esse homines *μισομύσσοι*, hoc est, tum artem hanc ignorantés, tum etiam eandem malè & protervè

vsur-

vsurpantes. Qui enim potest coli, & amari ab ijs, à quibus nunquam est cognita hæc ars? Ignoti siquidem nulla cupido. Et quomodo res aliqua magni fieri potest, si legitimus & verus eiusdem vsus ignoratur? Quis etenim (vt res exemplo fiat illustrior.) vinum, vt optimam: ita vtilissimam rem, laudabit, si nunquam gustauit, vel guttulam vnicam vini? seu quomodo vini præstantiam & commoditates commendabit is, qui ad ebrietatem, ad voluptates illicitas, ad lasciuiam, denique ad nau-seam vsque eo vtitur? Nullo enim modo fieri potest, vt hic dicat quantum faciat vinum ad corroborandas vires animi & corporis modice sumptum, cum modicè vinum ipse biberit nunquam. Imò magis hoc affumare poterit & verius, vino immodicè sumpto, adeoque ingurgitato corporis robur debilitari, contabescere, consumi: animi verò acumen obtundi, confici & deperdi, quia perpetuè vinum malè vsurpauit. Eadem quoque ratione cum Musica comparatum est, quæ nullum locum, nedum elogium vllum habere potest apud eos, qui eam ignorant, quiq; utilitates eius maximas nesciunt. Ita igitur fit, vt rem aliquam, laude dignissimam vituperemus, derideamus, flocci pendamus, adeoque prorsus expellamus: rem verò nullius momenti prædicemus, veneremur, magnificiamus, & in cælum vsq

vel si possemus vltcrius, tollamus. Quod malum cum etiam musicæ arti accidat, idcirco meritò omnes $\mu\upsilon\sigma\iota\sigma\tau\omicron\iota$ hanc musices sortem lugent & deplorant. Sed quis tandem Apollo huic musices malo medebitur? qui Aristides ab hac iniuria illata eandem vindicabit? Qui Iupiter ex tempestate tam calamitosa liberabit? Quisue Mercurius viam & rationem pesti huic auertendæ ostendet? ô infelicem, ô miseram Musicam, quæ sub cuius tutela ab hisce iniuriis immunis esse posses, patronum & defensorem habes nullum: Econtrariò ô fortunatam, ô beatissimam Musicam, si vel vnus saltem tela, quibus vndique peteris, auertentis & declinantis patrocínio gaudere & frui posses.

Et vt dicam quod res est, non minus rectè altissima voce $\epsilon\upsilon\zeta\eta\kappa\alpha$, $\epsilon\upsilon\zeta\eta\kappa\alpha$ illud clamare illum posse iudico, qui musices morbo auertendo remedium inueniet aptum, quàm fecit olim Pythagoras, Orthogonij proprietatem, diu multisque cum laboribus quæsitam ac inuestigatam tandem assecutus. Accipe igitur, Musica suauissima, accipe, inquam, quæ tibi benignè eruditissimorum hominum turba suppeditat pharmaca efficacissima hæc duo: Exactam scientiam nimirum & legitimum verumque tui vsum. Hæc duo ritè adhibita profectò è cimmeriis tenebris in lucem clarissimam:

rissimam: è grauiſſimo morbo in ſanitatem integerrimam: ex contempriu denique in priſtinam dignitatem & honoris faſtigium ſummum te reſtituent & collocabunt in tantum, in quantum antea ab ignorantia turpiſſima & abuſu peſſimo obſcurata, læſa & abiecta fuiſti. Et nè de his dictis remediis, quæ talibus in affectionibus veriſſima & præſentiffima ſunt, vllum tibi ſit dubium, adeas quæſo res illas omnes, quæ iisdem non ſolùm feliciffimè vſæ! verum etiam certiffimè adiutæ ſunt. Equarum numero vel minima aliqua herbula veritatem horum pharmacorum atteſtabitur, quæ antequam ab vlllo medico vſurpata, imò ne quidem cognita erat, propterea nullo in precio habita ab omnium pedibus miſerè conculcabatur: quamprimùm autem facultas & natura huius herbæ Medicis innotuit, eiuſdemque vtilitas, bonitas & efficacia in morbis curandis deprehenſa eſt, ilicò à Medicis apud omnes maximopere commendata, ſummo in precio habita, & denique mirum in modum adamata & culta fuit. Ita igitur cognitio naturæ & vtilitatis huius herbulæ in dulciſſimum ſui amorem & deſiderium rapuit illos omnes, qui artis medicæ & herbarum culturæ ſunt ſtudioſi & periti. Idem aliis rebus quamplurimis accidit: idem quoque ô Muſica dulciſſima tibi euenire poſſe certiffimò credas. De ori-

gine Musices pauca hæcenus audiuistis, restat nunc vt videamus, quid secundum adductas rationes ad eiusdem studium maximè nos inuitare atque impellere debeat. Hic verò dum singularum rerum proprietatem indagare conor, omnium primò se se mihi offert natura ipsa omnium rerum magistra, quæ cum non parua aut. pauca artis huius initia in singulis ferè rebus nobis commonstret, placet quoque, habita ratione non tam præsentis temporis quàm benignitatis vestræ diligenti, de hac paucula in præsentia verba subiicere. Et vt à primis ipsis cunabulis nostris dicèdi initium faciam, annon constat infantes, quamprimùm è claustris maternis egressi, iamque fasciis colligati in cunis collocantur, continuò vagiendo ploratum & sonum edere? An non ita soni musicalis prima semina: rudissima initia: minimasque scintillulas vnà cum sui ipsius ortu in clarissimam huius orbis lucem asportant miseris & nudi illi infanticuli? Iidem infantes nonne ad nutriculæ cunis assidentis & cantantis vocem edè perducuntur, vt dulcedine & suauitate cantantis dormitent? Imò ipsi infantes proprio suo murmure ac sono blandissimo ad somnum capeffendum seipfos alliciunt.

Et quis est, qui hæc negare audeat, cum ipsa luce meridiana sint clariora & manifestiora? Adè magnam cum natura humana cognationem

tionem habere comperimur harmoniam Musicam. Vnde etiam Aristoteles omnium Philosophorum princeps dixit, Animum nostrum concentu & harmonia confectum iisdemque mirificè delectari. Et vir totius Græciæ facile doctissimus, DEVS quasi quidam philosophorum & magister intelligendi ac dicendi Plato, affinitatem, quæ animo nostro cum Musica intercedit, considerans, dilucide affirmat hæc ob causam animam nostram harmonicè à primo rerum opifice creatam, quandoquidem simile suo simili gaudere & delectari solet.

Præterea Socrates ἀνδρῶν ἀπάντων σοφώτατος in conuiuio Platonis dicit: Animam nostram corpori nostro immersam, ibique altissimo quasi somno consopitam concentu musico velut exergisci: amoris stimulis excitari; & hinc primos ad honesta capellenda capere impetus. Hæc sunt sapientissimorum virorum de Musicæ cum animo nostro concordantia ac ὁμολογία iudicia sapientissima, quibus etiam experientiam ipsam astipulari, quotidie videmus, dum modulatione qualicunque aut rudi saltem homines (modò homines & non bestiis similes sint) defatigatos mirificè affici & recreari omnes vno ore affirmare haud verentur. Annon Virgilius, descripturus, quomodo laboris sui mitigationem quærere cu-

piant illi, qui in putandis vitibus sunt occupati, dicit:

Hinc alta sub rupe canit frondator ad auras?

Annon remiges, aratores, aurigæ, omnisq; generis artifices inter operandum cantiuncula aliqua reficiuntur eaque laboris tædium atque molestiam effugiunt? Sed mirum non est, animū nostrum adeò harmonia Musica commoueri & delectari, rationes enim huius rei afferunt non incongruas, & Platonici & Peripatetici, quas in præsentia alteri occasione referuaturus prolixitatis vitandæ causa omitto. Hoc maiorem meretur admirationem, sono & modulatione mulceri & duci animalia, etiam illa, quæ rationis omnis sunt expertia. Quis verò illa hæc docuit, annon naturam inuentricem & datricem iure & meritò dicemus, & agnoscemus? Nam quis non videt aues, & inter illas omnes maximè lusciniam suauissimo cantu vt, ita quidem vt non tantum æthera repleat, & permulceat vniuersum: verum etiam homines recreet? Vel dicas quæso mihi vnde huic auiculæ tanta sit canendi libido? vnde eiusdem habilitas? vnde tanta peritia? vnde tanta vocis moderatio? vnde tanta suauitas? Frustra profectò aut temere eidem accidisse hæc omnia, nemo vnquam dicet, sed naturam horum munerum datricem fuisse, nolens volens fateri quilibet cogetur. Accedo

ad alia animalia, quæ naturali quoque impetu
 musicis modulationibus mouentur, & inci-
 tantur plurimum. Quis est qui non videat,
 equos sono & cantilenis delectari? Annon tu-
 bæ clangore in bellis auditæ redduntur ani-
 mosiores?annon eodem clangore ducti tellu-
 rem vngulis suis percutientes, hinnitu alacri-
 tatem suam prodentes, iam iam in certamen
 ruere ardent?annon literis & memoriæ pro-
 ditum est, immanes quoque feras & bestias
 cantu flecti, imò quasi attonitas profus con-
 sistere, quemadmodum historiæ de Orpheo
 testantur?annon Delphini cantu & tympano-
 rum sono mouentur, & mulcentur, testibus
 Plinio, Strabone, Pindaro?annon pleraque
 brutorum, maximè autem cerui fistulis deli-
 niuntur, quemadmodum inquit Plutarchus
 in Sympliciis?annon Cicero testatur, saxa
 quoque & solitudines sonum reddere & re-
 præsentare, id quod illi, qui vel saxa feriunt,
 vel in locis desertis versantur, quotidie expe-
 riuntur?annon ita est, quod quiddam naturâ
 insitum habeant, quo ad Musicam & cantio-
 nes excitantur & inuitantur? Muli quoque
 & Asini, licet omnium animalium sint & ha-
 beantur rudissimi & *μαδιστοι*, tamen can-
 tiones & modulationes non respuunt. Argu-
 mentum huius rei est, quòd tintinnabulis illo-
 rum collis suspensis, adè commouentur, vt

quosuis etiam labores, imò sarcinas quantumuis graues tergis suis impositas, alacrius & facilius perferant. Ex his igitur videre quoque est, ipsam naturam non abhorreere à Musica, verùm eandem magnifacere, eandemque ob causam animalibus nō tam rationalibus quam ratione carentibus eiusdem principia & semina indidisse manifesta.

Porro ad dignitatem & præstantiam Musices facit etiam plurimum consideratio non tantum temporis, quo inde vsque à primo omnium rerum ortu ad nostra secula hætenus durauit, viguit & seruata fuit: sed etiam penes quos populos nationesue locum habuit. Antiquissimam autem omnium artium Musicam esse, tum ex sacris literis, tum ex profanis scriptis superius ostensum fuit. Id quod etiam certissimo nobis sit argumento, eam non temerè aut frustra à Deo vel omnium primò hominibus inditam: vel tantæ diuturnitatis munere donatam esse. Imò potius hinc apparet, quia semper à prima rerum creatione Musica apud homines seruata sit, etiam hoc potissimum nomine eiusdem studium à nobis maximè fieri debere. Et de gentibus quidem à quibus culta est, referunt historiæ, Primò ad Hebræos: hinc ad Græcos: à Græcis denique ad Romanos Musicam translata esse. Licet verò creberrimas & maximas iacturas omnibus

bus seculis perpeſſa ſit : Tamen vel Dei Opt. Max. ſingulari conſilio & providentia omni tempore ſuos habuit reſtauratores & vindicatores, qui ſemper ea, quæ à maioribus tradita acceperunt Muſicæ præcepta in priſtinum dignitatis ſtatum reuocarunt: ſparſim conſcripta ſumma ſedulitate collegerunt: collecta pro ingenij ſuo modulo correxerunt: correctæ ſuis meditationibus illuſtrarunt : illuſtrata in certam quandam doctrinæ formam & methodum redegerunt, atque ita denique effecerunt, vt nihil propemodum iam ſit, quod arti Muſicæ deinceps vel addi, vel ſine rei literariæ iactura detrahi poſſit.

Et certè, quò quælibet natio ingeniorum præſtantia atque excellentia feracior & celebrior fuit, eò etiam magis ſtudio Muſicum coluit & adamavit. Vt autem de Græcis ſaltem aliquid in medium proferam, (ad Latinos enim ſerius peruenit Muſica) Cicero ipſe teſtatur, apud illos non tantum aliarum artium, verum etiam huius ſtudio tanto in honore, precio & exiſtimatione fuiſſe, vt ſummam quoque eruditionem in neruorum & vocum cantibus ſitam cenerent. Hinc olim tot Muſica certamina in tota Græcia habebantur : Hinc tanta Muſicis præmia decernebantur : Hinc tot ſtatue Muſicis olim poſitæ. Thebis enim, vt refert Athenæus, non conſpicitur ſtatua

Pindari, tãquam Poëtæ: sed Conni Musici statua erecta est: Hinc tot loca, tot templa, iisdem consecrabantur: Hinc Socrates (vt Cicero affirmat) totius Græciæ sapientissimus in senectute summa didicit Musicam à Conno Musico. Et cum à quibusdam redargueretur, quòd in senectute arti huic operam daret, respondisse fertur: Maiorem esse verecundiam, maiusque existere dedecus, in senectute aliquid ignorare, quàm in eadem discere.

Hinc Cimón Miltiadis filius: & Epaminondas, Græciæ Principes clarissimi, cum fidibus præclare canerent, omnibus Græcorum Imperatoribus antepositi fuerunt. Id quod videre licet apud Plutarchum in Cimone. Hinc Achilles apud Homerum 9. Iliad. lib. Cithara lusisse dicitur post erepta & detracta spolia hosti: Hinc Lycurgus, licet Lacedæmoniis leges dederit durissimas: nihilominus tamen Musicæ studium egregie amplexus est: Hinc Aristoteles, Plato, Posidonius & reliqui Philosophi omnes Musicam doceri sanxerunt. Et Aristoteles quidem 8. Polit. vult iuuenes idem Musica erudiri, vt senes facti, tum de eã iudicarent: tum quoque ipsius Musicæ honestis voluptatibus & recreationibus moueri possint. Idem dicto in loco iubet seniores iuuenum concentibus interesse, tanquam censes & iudices, ne effœminato aliquo & molli ryth-

mo animi iuuentutis corrumpentur. Idem

8. Polit. cap. vltimo inquit:

φαμὸν δὲ οὐ μιᾶς ἕνεκεν ὠφελείας τῆ μῦσις
 κῆ χρῆσθαι δ' εἶναι, ἀλλὰ καὶ πλεόνων χάριν, κῆ γὰρ
 παιδείας ἕνεκεν καὶ καθάρσεως, institutio-
 nis nimirum & purgationis animi gratia.

Plato. 2. de legibus, inquit, καὶ τοὶ λέγουσι
 οἱ πλεῖστοι μουσικῆς ὀρθοτητα εἶναι πῶ ἢ δ' οὐκ
 ταῖς ψυχῶν. Ipse Pythagoras (qui teste Boëtio
 in 1. lib. artis Musicæ, tùm per pondera inæ-
 qualia, tùm per chordarum extensionē, tùm
 per calamorum inæqualem longitudinem ar-
 tem hanc inuenisse fertur apud Græcos) tan-
 tum studium arti huic impendit, vt vniuersi
 huius mundi machinam solummodo ex Mu-
 sicis rationibus compositam: orbisque cœle-
 stes dum circumuoluuntur concentus harmo-
 nicos edere affirmârit. Huius quoque secta-
 tores tanti fecerunt Musicam, vt & summo
 mane ad Lyram excitarentur, & ad quietem
 iterum captandam incitarentur non nisi sono
 & Musica. Quia igitur tanti fiebat Musicum
 studium apud Græcos, hinc quoque tot tan-
 tique præclari artifices extiterunt: Linus, Or-
 pheus, Ation, Amphion, Philammon, Phe-
 mius, Demodocus, Dorceus, Hipparchion,
 Ruffius, Connus, Terpander, Timotheus,
 Eunomius, Iopas, & reliqui, quos omnes &
 singulos recensere tempus non patitur. Econ-

trario verò non parum detrahebatur existima-
 tioni & famæ etiam maximorum virorum,
 quando artem hanc igno-
 rant. Sic Themis-
 tocles quamuis & sapientiæ opinione, & re-
 rum gestarum gloria apud omnes floureret.
 Tamen cum in conuiuio recusasset canere fi-
 dibus propterea à conuiuiis habitus fuit indo-
 ctior. Isidorus quoque refert, fuisse olim tam
 turpe nescire Musicam, quàm literas. Hinc fa-
 ctum est, vt in prouerbi-
 um quoque abierit:
 Indoctos à Musis & gratiis longissimè abesse.
 Item eum, qui choræ Musarum expers sit in-
 eruditum: qui verò eiusdem gnarus, erudi-
 tum esse hominem. Atque ita qui benè can-
 tandi peritiam habuit, doctum, ἔμμεσον καὶ
 μουσικώτατον: qui verò benè canere nesciuit,
 indoctum siue ἄμμεσον appellauerunt. Hinc Pla-
 to lib. 8. de Rep. ὑπαμμοσόπερον nominauit
 improbiorem & rusticius verecundum. Hinc
 etiam Aischines aduersus Timarchum: καὶ γὰρ
 πρὸς τοῖς ἄλλοις κακοῖς ἄμμεσός τις οὐτὸ
 καὶ ἀπαιθευτὸ ἀνδρῶπός ἐστιν. Scatentem
 n. aliis facinoribus etiam Musicam hūc igno-
 rare asseuerat. Legimus Hortentium orato-
 rem, Ciceronis σύγχρονον, ob cultū mun-
 diorem & gesticulationes irridicendo molli-
 ores sæpe male audire. Hunc cum L. Tor-
 quatus, homo moribus subagrestibus in iu-
 dicio quodam non iam histrionem diceret,
 sed

sed gesticulatricem Dionysiamque (quod notissimæ cuiusdam saltatriculæ tunc nomen erat) compellaret, molli ac demissa voce: Dionysia, respondit, Dionysia malim equidem esse, quam quod tu Torquate, ἄγχιθ, ἀπρόσιθ, ἀγροδιαθ, ἀμσοθ, hoc est, agrestis, aditum difficilis, inelegans Musicaque peritia carens. Quo responso Hortensius ostendere voluit hominibus Musica scientia de titutis nil agrestius, nil difficilius ac nil morosius excogitari posse. Plutarchus in vita Romuli, dum Sextium Syllam eruditione & humanitate præditum fuisse commemorat, dicit illum nec Musis nec gratiis caruisse. Hæc etenim sunt verba: Σέξιτιθ δὲ Σύλλας ὁ καὶ κηδόνιος οὔτε μωσῶν οὔτε χάριτων ἐπιδὲν ἀνῆρ. Accedit etiam hoc, quod homines ab humanitate & literis alieni iussi sunt gratiis & Musis, tanquam ignoratione Musices offensis, sacrificare. Sic Plato Xenocratem subinde monere solitus fuit, ut litaret Gratiis. Sic apud Athenæum libr. 4. quidam Cinico inhumanitatem exprobrans, ait: οὐχ ὡσπερ σὺ κυνικὲ, ὁ μὴδὲ ποτε ταῖς χάρισιμ, ἀλλ' οὐδὲ ταῖς μῦσαις θύσασ.

Denique insigni ac barbara feritate illi iudicati sunt, qui inconditis & inauspicatissimis dictis artem hanc nobilissimam insectabantur. Talium in numero fuit etiam Scy-

thicus Rex Ateas, qui tantæ feritatis, tantæ barbariei, tantæque ignorantia & inscitia fuisse legitur, vt, cum Ilmeniam Musicum celeberrimum (quem modulis suis suauissimis Bæotios complures ischiadico diuexatos morbo persanasse ferunt) tibia canentem audiuisset, omnesque eiusdem suauitate delinitos illum summa admiratione summisque laudibus prosequentes vidisset: incondito barbaroque iureiurâdo hæc verba effutierit: Equinum hinnitum sibi videri longè iucundiorē molliorēque. O vocē rege indignissimā: dignissimā verò homine, cui non hominum, sed equorum aut asinorum cura incumbat. Sed in barbaro & quidem Scytha, sermo hic barbarus fortè mirus nobis videri non debet. ΑΥΤΟΣ ΓΑΡ ΑΥΤΩΝ ΑΥΛῆ, vt est in vulgato prouerbio. Neque cantionem meliorem canit auicula vlla, quàm à natura ipsa edocta fuit. Ab antiquitate & præstantia Musices hæctenus ostensis ad naturam illius penitus inuestigandum peruenio. Hic dum eius vtilitatem cum suauitate coniunctam maximam obiter saltem animo meo considero, latissimum & fœcundissimum dicendi campum mihi oblatum video, cui profectò saltem breuiter indicando, nedum omnino explanando longè imparem me sentio. Ingenij igitur mei tenuitatem metiens vehementer

mentet pertimesco, & nisi vestra omnium in me audiendo humanitate, beneuolentia & clementia summa sustentarer, iam dudum me hisce castris subducere non fuisset verius.

Sed summa illa benignitas vestra facit, vt animosior & confidentior aliquantulum in reliquis expediendis reddar. Breuissime igitur & summatim, quæ præcipua ex Musica scaturiuat commoda, subiicere audebo, submisce & ea qua par est reuerentia, studio & contentatione petens, vt me de hac re peroraturum, benigne, quemadmodum hactenus fecistis, audire non dedignemini. Summa profectò ope & industria enitar, vt ne huius quidem momentuli impendij vos pœnitere possit.

Vnde autem in tanta vtilitatum copia commode incipiam? an quod Ecclesiæ: an quod hominibus priuatim emolumenta afferat plurima, dicam? Vtrum quæso priori loco ostendendum? publica certe & naturali ordine, & iure etiam digniori, & idcirco loco priori collocanda censentur, quapropter de iis, quæ Ecclesiæ confert, bonis Musica, iam dicere incipiam.

Quod autem inseruiat Ecclesiæ, testantur vna cum sacris literis historiæ quoque profanæ tam Græcorum, quàm Romanorù. De sacra scriptura antea copiosius est dictum, idcirco ab enumeratione testimoniorum

inde sumptorum hoc loco super sedendum esse, ne vestrae humanitati & benignitati de indultia molestiam aliquam creare videar. Vnicum saltem amoliri volo, quod quidam ineptè satis hoc in loco obiiciunt, contendentes Musicam propterea non adhibendam in sacris cœtibus, quia videatur cultui Diuino aliquid detrahere, & sententiam de merito & dignitate Musices in hominum pectoribus stabilire. Ad hoc ita dico, neminem sanæ mentis esse, qui pietatis aut salutis nostræ puppim & anchoram in Musica collocet, quique meritum aut peccatorum remissionem eidem ascribat. Esset enim hoc ab homine Christiano alienum: esset impium: esset blasphemum. Quapropter quemadmodum reliquarum cæremoniarum Ecclesiasticarum: (quæ vel ob mandatum Diuinum: vel æternarum corporaliumque pœnarum fugam: vel communem tranquillitatem: vel denique introductionem ad Christum in Ecclesiis obseruantur) Ita etiam Musices opinio, fiducia & meritum iure damnantur, non autem ipsæ cæremonia, quo ad naturam suam reiiciendæ sunt, cum summarum vtilitatum gratia à Deo & piis hominibus introductæ sint. Hæc ita breuissimè expedire placuit. Restat nunc ut Græcorum Ecclesias intueamur, in quibus Musicam vsitatam fuisse testantur: Alexander

ab Alexand. libro 4. cap. 17. & Galenus 17. lib. de officiis hum. part. dicentes nullum apud Græcos sacrificium absque cantilenis & Musica peractum esse. Et Ptolomæus in libris suis testatum reliquit, Musicam Diuinis inseruire rebus.

De Romanis scribit Liuius libr. nono quod & hi in sacris Musicos concentus, potissimum verò tibicines adhibere soliti sint. Multum igitur valuit in Ecclesiis apud omnis generis populos: Hebræos nimirum, Græcos & Romanos. Placet autem hoc loco mentionem quoque facere Caroli illius, qui & ex virtute & rerum gestarum magnitudine & gloria verè magnus dictus fuit. Hic præterquam, quòd totam Musarum militiam maximi semper fecerit, dum solitudine & cura, qua potuit maxima & Imperatore dignissima hoc præstitit, vt Musæ per aliquot seculorum spacia eiectæ, extirpatæ & sepultæ, iterum reuocarentur, reuiuiscerent, vtque extinctum literariæ sapientiæ lumen in mundo rursus accenderetur vniuerso, excussa, profligata atque obliterata è contrario omni ignorantia, & inscitia, hic, inquam, singulari quoque amore Musicam complexus est, eiusque leges & proportionum regulas ita percepisse fertur, vt in cantibus Ecclesiæ conficiendis eorum modorum auctor esse potuerit.

Cum enim huius tempore Gregoriana Musica maximè vigeret, quæ non omnibus modis in templo locum concedebat, idem Carolus Magnus assidua sedulitate modorum proprietates inuestigans, & plurima sacra scripturæ dicta, plurimasque sententias hisce competere animaduertens, non quieuit, verùm quoque & hos modos, qui antea in vñu non erant, introduxit, quibus Ecclesia Dei omnem verborum sacra scripturæ δ'ευόηται grauitatem ac potentiam idoneis sonis exprimere posset. Ac sane plurima in sacris literis nobis offeruntur dicta, quæ non æque omnibus modis, sed multò melius & aptius hoc quàm alio exprimi possunt. In causa sunt varij animorum motus, varij affectus, variæ denique incitationes, quæ in sacra scriptura legenti sese manifestant.

Quis enim est, nisi vel mente omni destitutus, vel oculis sit priuatus ambobus, quis inquam est, qui animo suo attentius perpendens sententias & dicta in sacris monumentis, non videat, nunc rapi animos in furorem quasi: nunc iterum reddi placidiores: nunc in marem abiici summum: nunc iterum inde in spem, lætitiã inque amorem abripi & dissolui maximum? Exempla cuique sunt obuia. Antiquitas igitur vt pia: ira quoque sapiens in sacrorum cantuum compositione & vñu

ſu ed potiffimum reſpexit, vt modulationum ſenſus & cogitationes, ad verba illa, quæ canebantur, quali ſiſteret atque ligaret: non autem fracturis & ſonorum modulatione ipſa verba & textum corrumpere ac perderet: vtque corda audientium & canentium actius moueret atque feriret: non autem à verbis auocaret. Hoc etiam voluit Carolus Magnus, & ante hunc Gregorius.

Nulla enim alia de cauſa Muſicis modis in templo locum dederunt, niſi vt idonea verba ſonis idoneis: ſonosque aptos & conuenientes verbis coaptarent congruis: vtque certi aliquot & eximij loci ex ſacris literis decerpti, ſuauiſſime harmoniæ Muſicæ in Chriſtianorū cætu fierent, & notiores, & conſpectiores & gratiores. Hæc de publicis muſicæ emolumentis.

Quantum verò priuatim ſingulis hominibus conferat illud nunc breuiter explanandum erit. Et quia hominis duæ potiffimum ſunt partes: corpus & anima, in quantum Muſica vtriſque conducat explicabo, initium faciens à potiori & præſtantiore parte, nimirum anima. Huic proſectò tantum inſeruit, vt ipſa affectuum in animo noſtro dicatur gubernatrix & moderatrix, vt pote quæ anxias curas diſcutere: affectus turbulentos optime conterperare: ex triſtibus lætos: ex iratis ſedatos

& placidos faciliè facere possit. Quorum omnium exempla non lōgius peti necesse est, cura historiarum monumenta ingentem eorundem copiam nobis suppeditent. Quid enim potuerit cōcentus Musicus in Elisæo propheta 4. Reg. 14. cap. patet. Statim etenim canente fidicine coram eo, animus audientis Elisæi ad prophetandum incitabatur. Quid porrò in Dauide potuit Musica? Nonne suavitate Citharæ, qua coram arca Domini ludebat, adeo mouebatur, vt non saltem extrinsecum gaudium concinno saltu & motu corporis ostenderet: Verùm etiam internam & feruidam animi sui deuotionem magis, magisq; excitaret? Imò quod omnium est maximum, tanta est vis, tanta est efficacia, tantumque valet concentus Musicus concinnus ac sobrius, (lasciuam Musicam perpetuò improbo) vt ipsum quoque Sathanam, quamuis horrendum & terribilem, ilicò expellat, fuget & prosternat. Exemplo est ipse Dauid coram Saule Cithara ludens 1. Regum 16. cap. Ipse quoque Diuinus Plato Musicam animi nostri affectuum moderatricem testatur, dum inquit: Eam à Diis hominibus datam esse ad præclarior quoddam & præstantius opus. Sed quodnam est illud opus? Audias quæso Platonem id tibi explicantem: Musicus, inquit, concentus idèò datus est, vt non ad delicias vel auriū pruritus

ritus cōuertat homines: Verùm vt illud omne quod animæ humanæ consonantiam & harmoniam pulcherrimam & iucundissimam interturbare posset, suo delinimēto suauissimo reficeret, sedaret & ad ordinem iterum redigeret conuenientem. Hæc Plato breuissimè quidem, at sapientissimè. Quantum præterea ad virtutum studia faciat, præcipue autem ad fortitudinem, temperantiam, mansuetudinem humanitatemque ab historicis, non saltem literis & memoriæ traditum, verùm etiam exemplis plurimis comprobatum esse, legimus. In fabulis quidē fertur, Amphiona cū Orpheo Syluas, freta & saxa cantu suo ita delinuisse atque post se traxisse, vt etiam ad muros Thebarum extruendos conuenerint. Hæc etsi fabulosa esse non ignorem: tamen sub huius fabulæ inuolucris hoc latitare existimo; quòd nimirum Amphion & Orpheus suauitate Musica, saxa, syluas & freta, hoc est, homines rudes, homines stupidos, homines agrestes, barbaros & incultos ita permouerint, vt ad mitiorem vitæ cultum incitari & perducì se facile passi sint. Ecce tantum potuit Musica. Achilles in 9. Iliad. Homeri ex spoliis hosti ereptis, solam Citharam arripuit, eaque non tam veterum res gestas sibi in memoriam, reuocauit. quàm animi sui furorem, indignationemque consopiuìt. Hinc Platonis

institutum quoque fuisse legitur, vt iuuentus omnium primò Musica institueretur, quò nimirum grauiora & difficiliora studia honesta voluptate leniret & mitigaret. Cui astipulatur Pythagoras, qui repentinos motus animi & perturbationes mentis nulla re magis, quàm vocum concentu demulceri putauit. Quapropter Clinias Philosoph⁹ Pythagoricus, si quãdo ad iracundiam commouebatur, confestim chordis adapratis Citharã pulsabat. Interrogatus autẽ à discipulis; quã ob causam in summa ista animi indignatione luderet? Respõdit quia ex cõcentu hoc musico animus meus ita mitigatur, vt inde à summa iracundia ad placabilitatem & clementiã vergat maximã. Ex horum sapientissimorum Philosophorum institutis & responsionibus patet, in quantũ musica incitet & flectat homines ad humanitatis & mãsuetudinis studiũ. Ecce verò exemplum quoq; notatu dignũ eiusdẽ rei, quod à nostri seculi historicis refertur. Crãzius. n. lib. i. c. 27. annotauit, qd Ludouic⁹ Pius Imperator, Theodolphum Episcopum, licet vitæ suæ insidiatorem è carcere liberauerit, permotus ista vnica pia cãtiũcula: Gloria, laus & honor tibi sit Rex Christe Redẽptor. Quã cantilenam à Theodolpho in carcere cantitari Imper. Ludouicus præteriens audiuerat. Tantũ igitur præstat studium musicæ sobrium. Econtario autem vbi

Musica contēpta iacet & exulat: Ibidē quoq; summa feritas & imānitas vigēt. Quid. n. Nero ni Rom. Imp. accidit? an non dū musicā (cuius perhibetur cultor & artifex fuisse summus, vt ipse quoq; testat^o est, iam iā moritur^o in hæc p rumpens verba: Quantus artifex pereō? Ita. n. Suetonius hoc annotauit) an nō, inquā, dum Musicā amplectebatur, humanissim^o & mitissimus fuit? abiecta autē & neglecta eadē, simul cū ipso homine omnē exiit humanitatē, & plāne mutat^o est in bestiā turpissimā, vt idcirco etiā grauissimas sustinere pœnas meritō coactus fuerit? Sed plurib^o omissis accedo nūc ad tēperantiam, cui conseruandæ musicā nō parum adiuventi afferre ex his patet argumētis. Clitæmnestra Agamemnonis vxor, an nō custodiuit pudicitia tādū, quādū præsentem habuit Musicū Demodocū? Quā primū autē Ægylthi adulteri insidius & dolis music^o hic è medio sublat^o fuit, an non Clitæmnestra pudicitia nunciū remisit, & in Tragica mala incidēs miserrimè periit? Testis hui^o rei est Homerus 3. Odyssæ lib. Quid verò dicā de Penelope Vlyssis vxore castitatis studiosissima? pfectò nisi Vlysses domi custodē vxori suæ reliquisset Phemiū musicū, facile à procis psuasa pudicitia iura violasset. Quādū igitur Phemi^o miserabilē Græcorū à Troia reditū cantabat, tādū etiā, licet innumeris modis à p̄cis tētata & lacessi-

ta, Penelopes castitas expugnari nō potuit, salua itē & illæsa remāsīt. Idē quoq; testatur Homer^o 1. Odys. lib. Quod si Cynethēs Arcades maiorū suorū instituta, maximē autē p̄ter reliquas artes ingenuas, de musices exercitio cōstituta, nō ita puicaciter aspernati fuissent, nō tā breui tēpore post musicā intermissā in eā feritātē abiissent, vt oēs toti^o Græciæ ciuitates magnitudine scelerū: libidinū frequentia: immanissimis crudelitatis exēplis: omnisq; generis malorū lerna superassent, seq; totos in exiliū atq; interitū p̄cipites dedisēt. Boëthi^o in libris suis hāc refert historiā, q̄ adolescēs quidā Taurominitan^o audito modo Phrygio ita excitat^o fuerit, vt etiā pudicissimæ cuiusdā mulieris ædes expugnare conat^o fuerit. Sed addit, eundem ab isto audaci & detestādo facinore repulsum cū Pythagoras modū illū mutare, & Spōdeos eidē succini iussisset. Tantū igitur, quē admodū audiuiſtis, ad tēperantiæ & pudicitiaē studiū cōducit cult^o musices: tā tāq; vicissim ad libidines & omnis generis vitia fenestrā aperit, neglecta & sp̄reta musica. Restat, vt in virtutū enumeratione iam etiā videam^o fortitudinē & animositatē. Hic verò mirari satis nequeo tātā vim, tā tāq; potentiā inesse musicæ, vt ex timidissimis ilicō fortissimos: ex iracūdis, lenissimos minimo etiā tēporis momēto reddere possit. Prioris t̄nēbrī iudiciū euidentē est, q̄ vsitatū olim fue

rit in Græcia, maximè apud Athenienses, iteq; apud Indos, Lydos & alias gètes, Citharis, Tibiis, Tympanis aliisq; instrumētis musicis hostè adire, atq; ita animos militū ad forti⁹ & alacrius plīadū incitare. Testatur hoc: Herodot⁹, Alexāder ab Alex. & alij. In posterioris mēbris p̄batiōe p̄lixiori ne sim, sufficiat vnicū exēplū Timothei musici, de quo Plutar. hoc affirmat, Timotheū illū tātā suauitatis, tātāq; iucūditatis harmoniā corā Rege Alex. cecinisse, vt Rex ea audita à mēsa surgens cōtinuò accepta hasta in mediū p̄silierit tāquā iā iā impetū factur⁹ in hostē: Vicissim mutato modo eūdē musicū tātā grauitatis & seueritatis sonū lussisse, vt Rex abiecta hasta moxad summā clemētiā & lenitatē fuerit cōuert⁹. Possē etiā exēpla nostrorū rēporū enumerare, quale p̄sertim adducit Saxo Danorū historicus lib. 12. de Erico Bōno rege Daniæ, Sed vobis ipsis dicto in loco illud legēdū relinquo. At clamitet hic aliquis, Musicā quia varios excitet affect⁹ in hominib⁹, etiā ad lasciuiā & alia voluptatū genera ansam dare, id circò nō tāti faciēda esse, neq; in artiū ingenuarū numero ritè collocari? Quid verò huic respōdēdū erit? Obijciā illi exēplū Arcadum, quorū ante feci mētione, quiq; semp musices fuerūt studiosissimi, vt ex illo Virgilij constat: Soli cātare p̄iti Arcades. Ergōne illi etiā sese in omni genere vitiorū libidinūq; volutabro vo-

luta-

lutauerūt? Nequaquā verò hoc historiarū dicere.
 Quid igitur de Arcadibus Musicæ cultoribus
 referūt? Audite, quæso, animaduertite, animo
 vestro benè ppédite. Arcades, inquit historici,
 fuerūt homines vitæ austerioris & difficilima,
 nihilomin⁹ tñ studio musico deditissimi.
 Quā verò ob causā? vt nimirū labores assiduos
 quos in agris colēdis sustinebāt ingētes: vt de
 inde omnē vitæ difficultatē, duritiā atq; asperi
 tatē: deniq; vt alias cæli austeriores tempesta
 tes, hac quali dulcedine Musica mollirēt, cotē
 perarēt, adeoq; depellerēt. Hęc est vera causa,
 ppter quā tā diligentē operā Musicæ impen
 derint Arcades. Nō igitur facti sunt inde lasci
 ui, aut ad voluptates pcliuiiores. Dixi haften⁹
 quantū Musica cōferat animo; quātūq; valeat
 in bonis animi internis: in exercitio nimirū &
 studio virtutū: fortitudinis, castitatis, māsuetu
 dinis & humanitatis. Quod si iam omnia illa,
 quæadmodū res postulat, vellē enumerare, q̄
 Musica possit etiā in fortunæ & corporis bo
 nis: & tēp⁹ me deficeret, & ego huic rei tractā
 dæ nō sufficerē. Dicā tamē de his summam,
 & prim⁹ q̄ Musica corpori medēdo cōducat,
 inde patet, quia sanitatē integrā cōseruat: cor
 ruptā corrigit: amissā in pristinum integrita
 tis statū deducit. Sic Saul furiosus & mēte cor
 rupt⁹ Dauidis dulcissima modulatione ad sa
 nam mentē redijt. Sic Thales Cretēsis Lacedæ
 mæ

dæmonios oraculi iussu adies ope Musica à pe-
 stilètia liberauit, teste Plutar. Sic Theophra-
 st^o Eresius memoriæ p̄didit, cant^o tibiariū aut
 fidicinum, itemq; alia organa Musica adhibita
 quarundā viperatū morsib^o aptissimè mederi.
 Cælius lib. 6. c. 13. Sic Asclepiades medic^o phre-
 neticos nulla re magis, q̄ Symphonia & vocū
 cōcentu resipiscere, & sanitati restitui censuit.
 Ultimo loco accedo ad bona externa, q̄ fortu-
 næ dicuntur. Quid autē ad hæc p̄mouenda &
 cōseruanda facit Musica? Eadē, inq̄, cōseruat
 & introducit: maximè verò amicitiam, pacē &
 concordiam inter homines cōciliat, cuius rei
 exēplum est Terpander Music^o Lesbicus. Hic
 n. accersitus à Lacedæmonijs, qui seditionib^o
 inter se tumultuabantur furiosis, suauitate &
 dulcedine Symphoniaca, illorū animos ita p̄-
 mouit, deliniuit atq; p̄mulsit, vt ilicò & in ami-
 citiā redierint & à seditiosis tumultibus quoq;
 cessauerint. Aristot. quoq; 8. Politic. c. 4. dum
 felicē ciuitatē describit, vult vt sint puerorum
 eōmessationes, ludigymnastici, literarij, Musi-
 ci, Piëtorij & publici, p̄pter eum solummodo
 finē, vt ea ratione magis inter se noscantur, a-
 micitiamq; ex ea notitia cōtrahant, vnde dein
 de cōcordia & vnio ciuium subsequitur, q̄ ciui-
 tatē cōseruat & ceu p̄sidio quodā munit firmis-
 simo. Dixi hæcten^o, nō quidē p̄put dignitas &
 amplitudo materiæ requirebat, sed p̄ ingenij

mei tenuitate, vnde originem Musica primò defum-
 serit: quomodo secundariò per homines propagata &
 exulta sit: Naturam etiam ipsam in omni rerum ge-
 nere nobis monstrare semina & principia Musices:
 Musicam esse omnium artium antiquissimam: Musi-
 cam apud Hebræos, Græcos & Romanos semper ex-
 cultam fuisse. Tandem quantas cōmoditates vnâ cum
 suauitate & iucunditate maxima conferat tam publi-
 cè Ecclesiis, quam priuatim, homini nimirum, & eius-
 dem partibus. Dicendum iam etiam erat de Musices
 partibus: de dignitate loci Musices, cur in artium libe-
 rationalium circulo medium sibi locum vendicet, an ratio-
 ne præstantiæ, vel antiquitatis, vel bonitatis reliquis
 præferenda: de numero deinde modorum, an rectè nu-
 merentur octo, an plures, an pauciores: An verè Lu-
 cianus in Harmonide vnicuique tonorum suam pro-
 prietatem assignarit: vnde quilibet tonus inuentus,
 vnde nomen sortitus, quomodo inter se conueniant,
 quomodo discrepent, quis vsus, quæque utilitas cui-
 bet ascribenda: cur Athenæus, Aristoteles & Posido-
 nius Doricæ Harmoniæ ascribant τὸ ἀνδρῶδες, τὸ
 μεγαλωρεπὲς ἢ τὸ σφοδρὸν: cur Spartiæ inie-
 rint prælium cantu tiliarum, quam causam explicat
 Plutarchus in Laconicis Apophthegmatibus, & Ari-
 stoteles in Problematibus. Sed quia hæc omnia re-
 quirunt & orationem peculiarem, & tempus peculia-
 re & huius rei artificem summum: hæc omnia iam
 mitto. finem dicendi fasturus, ne vel summa vestra
 benignitate abuti, vel temporis præsentis nullam ra-
 tionem habuisse: vel id cuius gratia hæc doctissima
 cotona potissimum conuenit, neglexisse videar. Dixi.

Erra fol. 7. Ver. antep. lege ipsa f. 10. 6. antep. meridianas